

לפרשת תצווה – תשע"ה

ויקחו אליך שמן זית זך - זה לא כל כך פשוט

הרב יחזקאל פרנקל

הפסוק הפותח את הפרשה, "ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך כתית למאור להעלת נר תמיד" מורה על חובת ההצטיידות בשמן המופק מזיתים לצורך עבודת בית המקדש.

בכדי לתת תמונה על משמעות הפקת השמן מן הזיתים תיארתי את התמונה הבאה, שכל קשר בינה לבין המציאות מדוייק לחלוטין, כיון שזו התרחשה בחצר ביתנו באלון מורה:

'בלי מכות, זה הורס!

שתי ידיים!

לאט לאט. בנחת! זה יקח הרבה זמן.

מכונה לא תעזור – אחד אחד.

מתי כבר יגיע השמן?

להירגע, גם כשזה יגיע, זה לא יהיה שלך לגמרי!

כל יום אנו אומרים בקריאת שמע 'ואספת דגנך ותירשך ויצהרך.... ולמדתם אותם את בניכם.' אספתם פעם את יצהרכם?

על פי מסורת ה'מקומיים', לאחר הגשם הראשון הזית מקבל עוד נפח – ואז, לעבודה! גיוס של כל הידים העובדות במשפחה, אליהם יצטרפו עיניים צפיות של הקטנים, איסוף סדינים ויריעות, שקים וסולמות – יציאה למסיק.

ארץ ישראל נותנת פירותיה בעין יפה, אבל היא לא הבטיחה להיפרד מהם בקלות! מכות לעצים במקלות ארוכים יורידו זיתים ליריעות, אבל פרי רב ישאר על העץ, כמו מחכה ל'יחס אישי'.

יד אחת בענף והשניה 'חולבת' ממנו את הזיתים – ואין בערך, כאילו, יד אחת בסלולארי והשניה עובדת. כך הם לא ירדו.

'אבא, בא כבר נגמור את העץ הזה זריז, בקושי אספנו'. לא. הזית הזה, עקשן שכמותו, ארץ ישראלי טיפוס, מפזר את פרוי סביב סביב להתפאר, ואתה תסתובב סביבו להגיע לכל נקודה שבו, למעלה ולמטה ולכל פאותיו.

'אוף, בא נקנה מנענעת [מיכון חקלאי מקצועי למטעים מסחריים, אז הפרי יורד בכמויות בשניות...] זה היה קל יותר' – הילדים מבקשים זיתים בקלות, בקבלנות. 'ילדים, תראו את השכנים בכפרים. בנחת! מה הלחץ? לך תתווכח עם האדם המערבי הצעיר שבתוך ילדיך, שקבלו אותו ממך... שבקליק משנים את כל התמונה במשחק המחשב...

ולבסוף מצטברת כמות, יש כבר עשיה שתפיק תוצרת מבית הבד. שמן זית שלך! מעשה אצבעותיך. זית זית הורדת והנה הנוזל הירוק, היקר כעת כפליים – שלך. עבודה עברית. עצים עבריים. איזה סיפוק, איזו תמורה יפה ובריאה לעבודה הקשה.

רגע! תרומות ומעשרות!

והנה, עשרה אחוזים (כמעט) – לעניים! (בשנה המתאימה). 'אבא, זה המון! בקושי נשאר לנו!...'

הלב נותן בכבודות, אבל עתה הציווי מקבל עומק, משמעות, נוכחות: את פרי מעשיך,

כוחותיך, שעוֹתֶיךָ – לתת!

ואנו כמחנכים, נזכרים במה שאמרו חז"ל: "אמר רבי אליעזר בן רבי שמעון: נוח לו לאדם לגדל לגיון אחד משל זיתים בגליל ולא לגדל תינוק אחד בארץ ישראל". (מדרש רבה בראשית פרשה כ פסקה ו)

'ואספת דגנך ותירשך ויצהרך... ולמדתם אותם את בניכם.'